

ПРОГНОЗ
фітосанітарного стану
та рекомендації щодо захисту сільськогосподарських рослин
у господарствах Вінницької області
у серпні 2026 року

Багатоїдні шкідники

У другій половині липня спостерігався виліт метеликів **підгризаючих совок** другого покоління (озимі та окличні), на феромонних пастках зафіксовано 2-3 особини. У серпні очікується посилення льоту шкідників, що може призвести до підвищення чисельності та шкідливості личинок на полях озимини, особливо якщо погодні умови будуть теплими і вологими. Такі умови сприятимуть й збільшенню популяції метеликів другого покоління **листогризучих совок**: капустиної, гамми, бавовникової, С-чорне, помідорної, городньої, садової та інших видів, що також може призвести до масового відродження личинок і завдання значної шкоди рослинам.

З метою контролю поширення совок на посівах овочевих, просапних, культур та на площах, призначених під посів озимини доцільно виставляти коритця з мелясою, яка бродить (із розрахунку 2-5 коритець на 1 га). Розміри коритець 50х30, висота - 6 см. Встановлюють їх на висоті 0,9-1 м в 10-20 м від краю поля на відстані 20-30 м одне від одного. Одне коритце контролює площу близько 0,5 га. Мелясу розводять водою у співвідношенні 1:2 або 1:3, бродіння досягається додаванням пивних чи звичайних дріжджів. Цей захід дає змогу відловити близько 70% метеликів, які злітаються на запах ефірів, що утворюються.

Яйця підгризаючих совок в посівах озимини знищують за допомогою яйцеїда-трихограми, якого випускають на початку та в період масового відкладання яєць. Розпочинають випуск за наявності 0,4-0,6 яйця шкідника на 1 м². У посівах цукрових буряків соняшнику, озимої пшениці, багаторічних трав, за кількості до 30 яєць на 1 м², норма випуску трихограми становить 30 тис. самиць на 1 га, а за 30 і більше яєць на 1 м² норму визначають з розрахунку 1 самиця на 10 яєць шкідника. На парах перший випуск трихограми проводять в нормі 10 тис. самиць на га. Наступні випуски трихограми здійснюють залежно від чисельності яєць на 1 м²: менше одного яйця – у співвідношенні 1:1 (одна самиця на одне яйце шкідника): до 5 яєць – 1:5; до 10-15 яєць – 1:7; понад 15 яєць на 1 м² – 1:10.

За появи осередків високої чисельності гусениць **підгризаючих совок** (ЕПШ у посівах буряків 1-2, кукурудзи, соняшнику, картоплі, інших просапних 3-8, озимої пшениці - 3 екз./м²) найефективнішими є суміші фосфорорганічних і піретроїдних інсектицидів у половинних нормах з додаванням 3-4 кг/га сечовини. Крайці результати дають обробки у вечірні години, коли гусінь харчується на рослинах.

На площах під пізніми просапними і овочевими культурами проти листогризучих совок за сприятливих умов для розвитку трихограми (ГТК 0,9-1,2, тобто помірно тепла погода з достатнім вологозабезпеченням) випуск яйцеїда проводять по звичайній системі: перший на початку, другий – в період масового відкладання яєць. У 1-й строк випускають 20 тис. самиць/га, а в наступних – з розрахунку 1 самиця трихограми на 20 яєць шкідника на 1 м². Якщо ж для розвитку трихограми складаються несприятливі умови (ГТК 0,5-0,8 або 1,3-1,7, тобто посушлива або навпаки, надмірно волога погода), існує необхідність у повторних випусках, оскільки її дія обмежується 3-5 днями. Перший випуск яйцеїда в нормі 30-40 тис./га проводять за чисельності 7-8 яєць/м² для совок з груповою яйцекладкою та 15 яєць на 100 рослин за поодинокі яйцекладки. Для оптимізації строків і норм випуску трихограми слід враховувати результати обліку совок на світло- та феромонні пастки. Так, якщо на феромонну пастку виловлено 3-4 самці першого або 7-8 другого покоління капустиної, 4 самці бавовникової совок, то трихограму випускають через 2-3 дні.

Трихограму необхідно випускати вранці або надвечір, коли не спекотно. Якщо протягом доби після випуску відбулося різке погіршення погодних умов (дощ, значне зниження температури, сильний вітер тощо), випуск слід повторити за сприятливих умов.

*Проти гусениць **листогризучих совок** використовують інсектициди різних класів: карбаксаміди (флубендіамід), піретроїди (гамма-цигалотрин, біфентрин, дельтаметрин, бета-цифлутрин), неонікотинοїди (імідаклоприд), фосфоорганічні сполуки (диметоат), бензаміди (дифлубензурон), спіносини (спінеторам) та інші; біопрепарати ІНСЕКТУРІН, суспензія, Лепідоцид, в.р., Лепідоцид-БТУ, р., Скарадо-М, ЗП. Такі ж класи інсектицидів можна використовувати проти гусениць помідорної, бавовникової, інших совок бажане до початку плодоутворення*

В серпні закінчуватиметься літ кукурудзяного стеблового метелика, триватиме розвиток і шкідливість личинок цього шкідника на посівах кукурудзи та інших рослинах із товстими стеблами.

За заселення гусеницями більше 6-8% рослин їх знешкоджують інсектицидами на основі флубендіаміду, тетраніліпролу, дельтаметрину, хлорантраніліпролу, біфентрину, дифлубензурону, ацетаміприду, лямбда-цигалотрину, новалурону, циперметрину, імідаклоприду. З біопрепаратів проти КСМ зареєстровані Лепідоцид, в.р., ОстрініяСТОП, п..

Шкідники і хвороби зернових, зернобобових культур

В разі залишення на полі незібраних посівів зернових колосових культур відбуватиметься посилене живлення на них **хлібних клопів**. По закінченні до харчування окрилені дорослі клопи перелітатимуть в місця зимівлі.

Жуки хлібної жужेलиці за наявності вологи в ґрунті відкладатимуть яйця в його поверхневий шар. За сприятливих умов (волога, тепла погода) відродження личинок може проходити з кінця серпня до приморозків, посуха ж обумовлюватиме його затримку. Личинки будуть житися падалицею, а потім сходами озимини.

На падалиці зернових та диких злаках розвиватимуться **злакові мухи, цикадки, попелиці**, а також **борошниста роса, септоріоз, гельмінтоспоріоз**, які поширюватимуться в осінній період на посіви озимих зернових.

Своєчасний поверхневий обробіток ґрунту після збирання зернових колосових культур забезпечить не тільки збереження вологи, а й поліпшить його фітосанітарний стан.

З метою недопущення спалаху поширення шкідливих організмів у наступному році особливу увагу треба приділяти сівоzmіні – а саме підбору наступної культури, а також попередника перед зерновими.

З метою контролю інфекції проводять протруєння насіння. Важливо знати який патоген може знаходитись у посівному матеріалі. Державна установа «Вінницька фітосанітарна випробувальна лабораторія Держпродспоживслужби» проводить аналіз насіння на зараженість його хворобами, а також проводить визначення його посівних якостей.

Використовують протруйники, як містять діючі речовини: тебуконазол, прохлораз, крезоксим-метил, тіабендазол, імазаліл, седаксан, флудіоксоніл, флутріяфол, карбоксин, тирам, диметоморф, піраклостробін, протіоконазол, дифеноконазол та інші. Переважна більшість протруйників містять 2-3 діючих речовини, які посилюють ефективність. З біопрепаратів доцільно використовувати Біологічний препарат фунгіцидної дії «Бактофит», рідка суспензія, Біологічний препарат фунгіцидної дії «Псевдобактерин 2 (Респекта)», рідка суспензія, Біопрепарат фунгіцидної дії ІНТЕГРАЛ ПРО, ТН, Біофунгіцид Мікосан «Н», 3%

в.р.к., Ізокур, р., СПОРАЗИН, суспензія та інші препарати, дозволені Переліком до використання в Україні. Одночасно з протруйниками для стимулювання росту, підвищення посухостійкості, покращення фізіологічних показників рекомендується застосувати стимулятори росту.

У зерні **гороху** продовжуватиметься розвиток **горохового зерноїда**. За високих температур сформовані жуки можуть виходити з ураженого насіння та шукати місця зимівлі.

За наявності в одному кілограмі гороху 10 і більше екз. горохового зерноїда партії зерна або насіння підлягають дезінсекції або фумігації дозволеними препаратами.

У посівах **сої** жарка посушлива погода сприятиме значній шкідливості **звичайного павутинного кліща, трипсів, клопів**, а тепла, помірно волога погода підвищуватиме чисельність **попелиць**, місцями – **листогризучих совок**.

Продовжуватиметься розвиток хвороб (**альтернarioзу, аскохітозу, септоріозу, церкоспорозу, фузаріозу, білої та сірої гнилей, кутастої плямистості**), чому сприятиме волога погода, яка супроводжуватиметься періодичними опадами та рясними росами.

Проти шкідників від початку формування бобів (акацієвої вогнівки ЕПШ більше 1-2 гусениць/м², листогризучих совок - 1-3 гусениць/м², лучного метелика - 4-5 гусениць/м², тютюнового трипса - 10-15 екз./рослину, бульбочкових довгоносиків - 50-60 жуків/м²) на посівах використовують інсектициди, які містять флубендіамід, хлорпірифос, циперметрин, імідаклопрід, біфентрин, дельтаметрин, бета-цифлутрин, хлорантраніліпрол та акарицидами (біфеназат, гекситіазокс, спіротетрамат, абамектин, спіромезифен). Можливе використання біопрепаратів Агріінсекта, р., Бітоксикацилін-БТУ, , КС, Лепідоцид-БТУ тв., інших відповідно до Переліку.

В роки з підвищеною кількістю опадів перед збиранням для попередження розвитку білої та сірої гнилей, фомосису за 14 днів до збирання врожаю проводять десикацію посівів препаратами на основі дикват диброміду, глюфосинат амонію або ізопропіламінної солі гліфосату.

Шкідники та хвороби технічних культур

В разі настання сприятливих умов (помірна температура повітря при вологості 65-70%) у посівах **цукрових буряків** відбуватиметься наростання чисельності **бурякової листкової попелиці, підгризаючих та листогризучих совок**. Можлива поява на окремих посівах **бурякової мінуючої молі**.

У серпні очікується поширення розвитку хвороб листового апарату – **церкоспорозу, фомозу, борошнистої роси, осередково іржі, вірусних жовтяниць та мозаїки**. За погіршення структури ґрунту внаслідок його ущільнення можливе поширення хвороб коренеплодів – **хвостової, фузаріозної, бурої гнилей, парші, дуплистості**.

За проявлення окремих плям церкоспорозу на 3-5% рослин, ураження їх борошнистою росою 5-10% рослин або розвитку пероноспорозу для контролю хвороб використовують фунгіциди із діючими речовинами пікоксістробін, азоксистробін, епоксиконазол, ципроконазол, дифеноконазол, тебуконазол, флутріафол, тріадименол, тіофанат-метил, карбендазим, беноміл, боскалід, спіроксамін та інші згідно Переліку пестицидів і агрохімікатів, дозволених до використання в Україні. Можливе застосування біопрепаратів: Біопрепарат фунгіцидної дії ФІТОХЕЛП, рідина (суспензія), Біофунгіцид Мікосан «В» та «Н», 3% в.р.к., Мікробіофіт Органік, р., Фітоцид, КС, Поліверсум (Polyversum), п.. За наростання розвитку хвороб, через 12-15 днів після попередньої обробки повторюють, бажано фунгіцидом з іншими діючими речовинами. Проти листогризучих і підгризаючих совок ефективні випуск трихограми під час

масового відкладання ними яєць та обробки вогнищ з надпороговою чисельністю гусениць дозволеними інсектицидами.

На посівах **соняшнику** очікується поширення **фомозу, пероноспорозу, білої та сірої гнилей**. Рівень розвитку зазначених хвороб визначатиметься переважно кількістю опадів та проведенням заходів захисту фунгіцидами у липні.

За сприятливих умов (жарка суха погода) очікується шкідливість **клопів-сліпняків та щитників, попелиці, трипсів, павутинного кліща, різноманітних цикадок**. На окремих площах можлива поява **листогризучих совок та соняшникової вогнівки**.

Для обмеження шкідливості гнилей на кошиках за вологої погоди доцільно провести десикацію посівів на початку побуріння кошиків препаратами на основі ізопропіламіної солі гліфосату, глюфосинату амонію, диквату диброміду. Збирати урожай необхідно через 7-10 днів після десикації за побуріння 75-85% кошиків та вологості насіння 12-14% у стислі строки (до 7 днів).

На сходах **озимого ріпаку** очікується поширення **капустяних блішок, а на окремих площах біланів, листогризучих та підгризаючих совок, капустяної молі**.

З метою профілактики розвитку хвороб (білої та сірої гнилей, фомозу, альтернаріозу, пероноспорозу, чорної ніжки, пліснявиння) насіння ріпаку перед сівбою протруюють фунгіцидними протруйниками на основі диметоморфу, карбоксину, тираму, флудіоксонілу, металаксилу-М, флуопіколіду, флуоксастробіну, карбендазиму; інсектицидні протруйники: тіаметоксаму, імідаклоприду, циантраніліпролу, клотіанідину, тіабендазолу; або комбінованими інсектицидно-фунгіцидними протруйниками з діючою речовиною тіаметоксам, флудіоксоніл, клотіанідин, флуопіколід, флуоксастробін.

Суха, тепла погода з температурою повітря понад 15°C та щільність капустяних блішок 5 і більше екз./м² вимагатимуть застосування на нетоксикованих сходах озимого ріпаку інсектицидів на основі альфа-циперметрину, дельтаметрину, тіаклоприду, дельтаметрину, біфентрину, інших дозволених інсектицидів.

Картопля та овочеві культури

Жуки та личинки **колорадських жуків**, які не перейшли в стан діапаузи, шкодитимуть на пізніх сортах **картоплі**, відкладатимуть яйця, з яких відроджуватимуться личинки II покоління та пошкоджуватимуть рослини, а за її відсутності – інші пасльонові культури (баклажани, томати).

Пасльоновим можуть загрожувати личинки різноманітних совок (**бавовникової, помідорної, городньої**), трипси та кліщі.

Ефективний контроль колорадських жуків забезпечують інсектициди: піетроїди (циперметрин, біфентрин, альфа-циперметрин, лямбда-цигалотрин, бета-цифлутрин), неонікотинноїди (тіаклоприд, ацетаміприд, імідаклоприд, тіаметоксам), антраніламіді (хлорантраніліпрол) фосфорорганічні інсектициди (хлорпірифос), як окремо, так у різних комбінаціях. Доцільне застосування біопрепаратів Агріінсекта, р., Актоверм, КЕ, Актофіт, КЕ, Скарадо-М, ЗП.

Проти совок на томатах, капусті застосовують циантраніліпрол, тіаметоксам, метоксам, хлорантраніліпрол, імідаклоприд, біфентрин, люфенурон, емабектину бензоат та інші, біопрепарати Біопрепарат інсектицидної дії Колорадоцид, з.п., Хеліковекс, КС.

Тумани, рясні роси сприятимуть подальшому поширенню **фітофторозу та альтернаріозу** на картоплі та томатах. Якщо опади будуть частими, можливий епіфітотійний розвиток фітофторозу. Крім того, рослини томатів можуть постраждати від **чорної бактеріальної, білої та бурої плямистостей**, а плоди – від **верхівкової гнилі**.

В разі небезпеки розвитку хвороб на томатах та пізній картоплі, в першу чергу – фітофторозу, застосовують фунгіциди, що містять диметоморф, манкоцеб, флуазинам, оксатіаніпролін, фамоксадон, азоксистробін, аметоктрадин, мандіпропамід, дифенокназол, цимоксаніл, фамоксадон, гідроксид міді; біопрепарати (на томатах): Віплант/Viplant, РК, Казумін 2Л, РК, Мікосан «В», в.р.к., ТрихоПлант, р., Псевдобактерин 2 (Респекта), рідка суспензія, Фітолавін, РК, Фітохелп, рідина (суспензія), Еcostern (Екостерн), Планориз ВЛ, в.с. та інші.

Рослинам **гарбузових** повсюди значно шкодитимуть сисні шкідники - **павутинний кліщ, тютюновий трипс, попелиці**. Підвищена вологість, що може виникнути внаслідок рос та опадів, сприятиме масовому поширенню **пероноспорозу, бактеріозу, антракнозу**, спостерігатиметься розвиток **борошнистої роси**.

Проти пероноспорозу та інших плямистостей використовують фунгіциди на основі диметоморфу, манкоцебу, фосетил алюмінію, флуопіколіду, пропамокарб гідрохлориду, піраклостробіну, азоксистробіну, цимоксанілу, оксихлориду міді, пропамокарбу гідрохлориду та ін.; біопрепарати: Фітолавін, РК, Фітохелп, рідина (суспензія), Віплант/Viplant, РК, Мікосан «В», в.р.к., Планориз ВЛ, в.с., ПРЕСТОП (PRESTOP), з.п., Серенада АСО SC, КС, Триховерин, в.с. та інші.

Рослини **капусти** скрізь заселятимуть та пошкоджуватимуть личинки різноманітних лускокрилих – **біланів, совок, капустяної молі**. Продовжуватимуть масову шкідливість **білокрилки та попелиці**; осередково на розвиватимуться II-III покоління **капустяної мухи, клопи, бариди, прихованохоботника**.

Для профілактики пошкодження шкідниками, у т.ч. личинками лускокрилих проодять обприскування біопрепаратами Лепідоцид, в.р., Лепідоцид-БТУ, (інсектицид), Скарадо-М, ЗП, Інсектурін, суспензія, або обробляють інсектицидами із діючими речовинами флубендіамід, хлорпіріфос, циперметрин, тіаметоксам, хлорантраніліпрол, дельтаметрин, цантраніліпрол, альфа-циперметрин, зета-циперметрин, лямбда-цигалотрин, люфенурон, тefлубензурон, емаектину бензоат та іншими.

На початку та в період масового відкладання яєць метеликами совок та біланів проводять випуск трихограми з розрахунку в перший строк 20 тис. самиць/га, в другий-третій - одна самиця трихограми на 20 яєць шкідника на 1м².

Для регулювання чисельності **білокрилки** на овочевих культурах найпростішим засобом залишається виставлення клейових пасток, які являють собою жовті поверхні, покриті невисихаючим клеєм. У боротьбі з білокрилкою в Україні дозволено використання інсектицидів на основі піриміфос-метилу, бупрофезину, ацетаміприду, цантраніліпролу, лямбда-цигалотрину, імідаклоприду, спіротетрамату, абамектину; біопрепаратів Актарофіт, Актоверм Актрофіт, АзріІнсекта, р., біологічний препарат інсектицидної дії INSECTA ВВМ, ЗП. Слід мати на увазі, що білокрилка швидко набуває стійкості до інсектицидів, що вимагає регулярних обробок з постійним чергуванням препаратів.

Застосування пестицидів на овочевих культурах обов'язково проводиться з врахуванням терміну очікування до збирання врожаю (вказано в інструкції до препарату).

Шкідники та хвороби плодів насаджень

В **багаторічних насадженнях** продовжуватиметься розвиток другого покоління **яблуневої та сливової плодожерок** – літ метеликів, відкладання яєць, відродження та шкідливість личинок. Очікується шкода від сисних шкідників: **бурого і червоного плодівих кліщів, зеленої яблуневої попелиці, листоблішок (медяниці), щитівок і несправжньощитівок**. Гусениці **золотогуза, білана жилкуватого** продовжуватимуть харчуватися на плодівих культурах.

За сприятливих погодних умов посилюватиметься розвиток парші, борошнистої роси, плодової гнилі, на кісточкових – кокомікозу, клястероспориозу, кучерявості листків персика.

На зимових сортах зерняткових захист від яблуневої плодохжеркою проводять на початку серпня, але не раніше втрати токсичності пестицидами попереднього обприскування препаратами, що містять тіаметоксам, хлорантраніліпрол, диметоат, дельтаметрин, тіаклоприд, лямбда-цигалотрин, імідаклоприд, ацетаміприд, емабектину бензоат, новалурон, біфентрин, флупірадіфурон; біопрепаратами Гаубсин, с., Мадекс Твін, КС, Скарадо-М, ЗП та іншими інсектицидами згідно Переліку.

Проти парші, борошнистої роси, плодової гнилі за необхідності додають фунгіциди, що містять трифлорексіробін, флуопірам, каптан, тебуконазол, піриметаніл, ізопіразам, дифеноконазол, тебуконазол, флуазінам, міклобутаніл, квіноксифен, піриметаніл, цифлufenамід, алюмінію фосфіт, фосфориста кислота, пенконазол, проквіназид, сірку, гідроксид міді та ін.; біопрепарати Фітолавін, РК, Фітохелп, рідина (суспензія), Біофунгіцид Мікосан «В» та «Н», 3% в.р.к., Віплант/Viplant, РК, Зугамін SL, РК, Мікробіофіт Органік, р., Планориз ВЛ, в.с., Споразин, суспензія, Філазоніт Регенеруючий, р., Sinsmart, КС.

Не пізніше як за 15-20 днів до початку збирання врожаю зимових сортів яблуні та груші дерева обробляють проти парші, борошнистої роси, плодової гнилі, під час зберігання боскалідом, піраклостробіном, тіофанат-метилом, флудіоксонілом, ципродинілом – згідно регламентів, передбачених Переліком.

Застосування пестицидів на плодових деревах обов'язково проводиться з врахуванням терміну очікування до збирання врожаю (вказано в інструкції до препарату).

Шкідники та хвороби багаторічних трав

Багаторічним травам шкодитимуть довгоносики, насіннієди, товстонижки, попелиці, клопи, трипси, личинки різноманітних совок. За умов високої зволоженості повітря рослини хворітимуть на **буру іржу, антракноз**, а люцерни – **буру плямистість**. Особливу увагу слід приділяти насіннєвим посівам.

Шкідників за необхідності знищують піриміфос-метилом, лямбда-цигалотрином, зета-циперметрином. Під час цвітіння, на початку відкладання яєць совками випускають трихограму (100-150 тис. особин на га), а через 7-8 днів, в період масового відкладання, випуск трихограми повторюють. За побуріння 75-80% головок конюшини та 85-90% бобів люцерни проводять десикацію насіннєвих ділянок гліюфосинатом амонію або дикват іон чистим.

Засоби захисту рослин підбирають та використовують відповідно до регламентів, передбачених Переліком пестицидів і агрохімікатів, дозволених для використання в Україні.

Усі роботи із застосуванням засобів захисту рослин необхідно проводити із дотриманням вимог щодо безпечного використання пестицидів, охорони навколишнього середовища. Обов'язковою вимогою є використання засобів індивідуального захисту під час роботи з пестицидами та дотримання техніки безпеки.

**Начальник управління
фітосанітарної безпеки**

підписано **Наталія САМБОРСЬКА**

**Начальник відділу захисту рослин,
фітосанітарної діагностики та
прогнозування**

підписано **Сергій ФРАНКОВ**